

13.08.2013 nr K-2/43

Märgukiri: E-sigarettide tarvitamise reguleerimise vajalikkusest lapse õigustest lähtuvalt

ÜRO Lapse õiguste konventsioon¹ (edaspidi tekstis nimetatud LÕK) rõhutab vanemate kõrval riigi rolli lapse õiguste kaitsmisel ja arenguks vajalike tingimuste loomisel. Lapse huvide esikohale seadmise põhimõtet tõstis rahvusvaheliselt esile juba 1959. aasta lapse õiguste deklaratsioon. See äärmiselt tähtis põhimõte, mida ÜRO lapse õiguste komitee määratles kogu konventsiooni juhtiva üldpõhimõttena, on konventsiooni üks nurgakivi ning väljendub artiklis 3: igas last puudutavas ettevõtmises ja otsuses tuleb esikohale seada lapse huvid. Ka lasteombudsman toonitab, et lapsesõbraliku ühiskonna kindlustamiseks peavad seadusandja, valitsus, kohus, ettevõtjad, ühingud ja ühiskonna liikmed hindama otsuste ning tegevuste mõju lastele. Otsuseid vastu võttes ja tegevusi planeerides tuleb alati arvestada lapse huvidega.

MTÜ Lastekaitse Liit on seisukohal, et olukorras, kus suitsetamise levimusmäär Eesti noorte hulgas on endiselt üks Euroopa Liidu kõrgemaid, ning noored proovivad suitsetamist noorimas vanuses Euroopas (keskmiselt 11,9-aastaselt), tuleb senisest enam pöörata tähelepanu alaealiste tervisele, ning viia seadusandlus võimaliku lühima aja jooksul kooskõlla ühiskonnas realselt valitsevate tendentsidega.

Suitsetamine põhjustab Euroopas peaaegu 700 000 surmajuhtu aastas, mistõttu saab tubakatarbimist pidada kõige suuremaks välditavaks terviseohuks. Paraku näitab surmajuhtumite arv aga maailmas kasvutendentsi. Uuringud näitavad, et 70% suitsetajatest alustab enne 18. eluaastat, ning noorelt suitsetamist alustanutel on suurem tõenäosus jätkata suitsetamist täiskasvanuna, kuna neil kujuneb nikotiinisõltuvus kergemini. Teadaolevalt on suitsetamisel noorte tervisele ka² lühiajaline mõju – halvenenud kopsufunktsioon, füüsilise võimekuse vähenemine, astma ja kõha riski suurenemine³. Kuna tubakal on tugev sõltuvusttekkitav toime, on eriti oluline veenda alaealisi, et nad ei hakkaks suitsetama.

Eelnevat toetab, ka Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2011–2015 peatüki „Terve Eesti” punkt 8 „Tõhus võitlus ühiskonda hävitavate nakkushaiguste, alkoholismi, tubaka ja narkomaaniaga”, milles seatud eesmärkide saavutamiseks tuleb muuhulgas: vähendada tubakast tingitud tervisekahjusid, suitsetajate levimusmäära ja tõkestada tubakatoodete kättesaadavust alaealistele.

¹ ÜRO Lapse õiguste konventsioon. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/24016>

² Vaata LISA 1

³ Tubakapoliitika roheline raamat. Sotsiaalministeerium 2013. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumendid/ASO/Alkoholi_ja_tubakapoliitika_rohelised_raamatud/Tubakapoliitika_roheline_raamat.pdf

Paraku nii Eestis kui ka Euroopas tervikuna koguvad aina suuremat populaarsust nii tubakat kui nikotiini sisaldavad alternatiivtooted (vesipiip, huuletubakas, e-sigaretid), mis on tinginud vajaduse õigusruumi muutmise järele. E-sigaretide näol on tegemist noortes suitsetamise vastu huvi äratava imitatsioontootega ning e-sigaretide reklaamis kasutatakse väga sageli suitsetavat inimest ja väidet, et tegemist on tervisliku alternatiiviga suitsetamisele. E-sigareti tervisemõjude kohta pikaajalisi teaduslikke uurimusi ei ole, kuid WHO 2009. aasta tehnilises raportis nr 955 on rõhutatud, et e-sigareti ohutus ei ole tõestatud ning väljendatakse kahtlust, et selline nikotiini manustamine võib põhjustada tõsisemaid toksikoloogilisi, füsioloogilisi ja sõltuvust tekitavaid efekte.

Eestis hetkel kehtiv tubakaseadus e-sigaretiga seonduvat ei reguleeri, seega ei sea seadus ka vanuselisi piiranguid e-sigaretide tarvitamisele. Antud regulatsiooni puudumine on vastuolus rahvusvaheliselt tunnustatud lapse õigustega.

On hea meel tõdeda, et Eesti on oma seisukohtades Tubakatoodete valmistamist, esitlemist ja müüki käsitleva direktiivi 2001/37/EÜ (tubakatoodete direktiivi) muutmise eelnõule välja toonud, et nikotiinisaldusega tooted, mis ei ole määratletud ravimina, peaksid olema defineeritud tubakatoodetena. Ka tubakapoliitika roheline raamat teeb ettepaneku kehtestada e-sigaretile (ka ilma nikotiinita) tubakatoodetega võrdsed piirangud.

Kodanikuühiskonnal on keskne roll suitsetamisvastast keskkonda käsitlevate õigusaktide toetamisel ja nende järgimise tagamisel. Eesti Tubaka ja Alkoholi tarvitamise kahjude vähendamise Koda⁴ esitas 12.01.2013 Sotsiaalministeeriumile Eesti Arstide Liidu ja Eesti Tervise Fondi eestvedamisel tubaka- ja alkoholipoliitika seisukohad ja ettepanekud, milles muuhulgas rõhutati ja e-sigareti ja e-sigarite turustamise ning nende reklaami keelustamist. Avalikkuse toetus suitsetamisvastastele õigusaktidele on Euroopas väga suur, 2009. aasta uuring näitas, et suurem osa eurooplastest toetab selliseid õigusakte. Seda suundumust kinnitavad ka riikide uuringud, mis näitavad, et pärast tõhusate meetmete rakendamist on toetus suurenenud. Samuti näitavad erinevad analüüsid, et suitsetamisvastastel õigusaktidel on kohene positiivne tervisemõju – väheneb südameinfarktide ja hingamisteede haigusjuhtude arv.

Euroopa Komisjoni tervise- ja tarbijaküsimuste volinik Tonio Borg kutsus 2013 aasta veebruaris kõiki liikmesriike üles suurendama oma jõupingutusi suitsetamist keelavate õigusaktide jõustamisel, avaldades ühtlasi tunnustust neile liikmesriikidele, kes on vastu võtnud ambitsioonikad suitsetamist keelavad õigusaktid ja soovitas tungivalt teistel nende eeskujuga järgida⁵. Pealegi on Eesti, nagu ka teised Euroopa Liidu liikmesriigid 2005. aasta veebruaris jõustunud Maailma Terviseorganisatsiooni tubakatoodete tarbimise piiramist käsitleva raamkonventsiooni osalised, millest tuleneb õiguslik kohustus konventsiooni rakendada.

Eestis on vaja endisest tõhusamalt tõkestada tubakatoodete tarvitamise alustamist ja alaealiste tubakatoodete tarvitamist. Eelnevale tuginevalt rõhutab MTÜ Lastekaitse Liit vajadust kehtestada võimaliku lühima aja jooksul e-sigaretile (ka ilma nikotiinita) tubakatoodetega

⁴ ETAK, millesse kuuluvad Eesti Terviseedenduse Ühing, Eesti Arstide Liit, Eesti Psühhiaatrite Selts, Eesti Vähiliit, Eesti Kopsuliit, Lastekaitse Liit, Eesti Perearstide Selts, MTÜ Tubakavaba Eesti, Eesti Karskusliit AVE, MTÜ Salutare)

⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-147_et.htm

võrdsed piirangud (reklaamikeeld, vanusepiirang toote müümisel, kasutamise keeld suitsetamiseks keelatud kohtades), et tagada seeläbi alaealiste tervise parem kaitse.

Igakülgsel koostööle lootma jäädes.

Lugupidamisega,

Alar Tamm
MTÜ Lastekaitse Liit juhataja

LISA 1

KOMISJONI DIREKTIIV 2012/9/EL, 7. märts 2012, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/37/EÜ (tubakatoodete valmistamist, esitlemist ja müüki käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta) I lisa

- 1) Suitsetamine põhjustab igast kümnest kopsuvähijuhtumist üheksa.
- 2) Suitsetamine põhjustab suu- ja kurguvähki.
- 3) Suitsetamine rikub kopsu.
- 4) Suitsetamine põhjustab südamerabandust.
- 5) Suitsetamine põhjustab ajurabandust ja invaliidsust.
- 6) Suitsetamine ummistab veresooni.
- 7) Suitsetamine suurendab nägemise kaotuse riski.
- 8) Suitsetamine kahjustab hambaid ja igemeid.
- 9) Suitsetamine võib tappa su lapse juba emaülas.
- 10) Suitsetades kahjustad sa oma lapsi, pereliikmeid ja sõpru.
- 11) Suitsetajate lastest saavad suurema tõenäosusega ka suitsetajad.
- 12) Loobu juba täna – jää ellu oma lähedaste heaks.
- 13) Suitsetamine vähendab viljakust.
- 14) Suitsetamine suurendab impotentsusriski.